SVOBODA СВОБОДА

UKRAINIAN DAILY — УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК

Пам'ятаймо про Україну!

VOL. XCVII. No. 211. JERSEY CITY and NEW YORK, FRIDAY, NOVEMBER 2, 1990 CENTS 25 ЦЕНТІВ ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, П'ЯТНИЦЯ, 2-го ЛИСТОПАДА 1990 Ч. 211 РІК XCVII

ЛЬВІВ'ЯНИ ТЕПЛО ПРИВІТАЛИ ПАТРІЯРХА МСТИСЛАВА

Львів (УНІАР) — Тут в неділю, 28-го жовтня, близько 20,000 віруючих зустріли хлібом-сіллю Патріярха Київського і Всієї України Мстислава. В годині 2-ій на площі біля Оперного театру Патріярха привітав голова Львівської Обласної Ради Вячеслав Чорновіл, який відкрив мітинг-зустріч громадян з головою УАПЦ. На мітингу прозвучали заклики до злагоди поміж релігійними громадянами різних конфесій.

В Успенському соборі відбулося Богослужіння з участю Патріярха Мстислава.

Тим часом з Дніпропетровського надійшло повідомлення, що вірні РПЦ з'явилися до Дніпропетровської Міської Ради і заявили преставникам комісії, які займаються проблемами релігії, що буде кровопролиття. Цю погрозу вони висловили 28-го жовтня, в день приїзду до Києва Патріярха РПЦ Алєксєя II. Справа в тому, що минулого тижня Комісії Жовтневої районної та Дніпропетровської Міської Рад з питань релігії вирішили передати УАПЦркві Преображенський собор, який вважається потенційним центром УАПЦ в Східній Україні. Після цього вірні РПЦ заявили членам комісії: „Ви хочете крови? Вона буде, якщо ви передасте собор автокефалістам" .В той день після Служби Божої в Троїцькому соборі, який належить РПЦ, священик з амвону заявив: „УАПЦ є сатаниннською, петлюрівською Церквою".

Всі намагання представників УАПЦ вступити в переговори з настоятелем Троїцького собору о. Костянтином, той відкинув, заявивши, що Митрополит Філарет категорично заборонив будь-які контакти з представниками УАПЦ.

Патріярх РПЦ Алєксєй II 28-го жовтня в Софійському соборі у Києві призначив Філарета Патріярхом так званої УПЦ, котра підлягає Московському патріярхатові.

В УКРАЇНІ ВІДЗНАЧИЛИ ДЕНЬ ПОЛІТВ'ЯЗНЯ

Київ (УНІАР, УПА). — Тут, у вівторок, 3-го жовтня, на Площі Незалежности відбувся багатолюдний мітинг, присвячений Дню совєтського політв'язня, організований Всеукраїнським Товариством Репресованих, активістами УРП, УНДП та активістами Товариства „Меморіял".

Тисячі людей зібралися на площі, стоячи під холодним осіннім дощем, щоб послухати виступи народного депутата України Олеся Шевченка, одного з лідерів ВТР Василя Мусієнка, голову київської організації УРП, депутата Київської Міської Ради Миколу Горбаля та інших. Промовці засудили пропаґандивну кампанію ієрархів РПЦ та їхнього Патріярха, який виступив 28-го жовтня у соборі св. Софії у Києві.

Учасники мітингу прийняли резолюцію, в якій сказано, що причиною загибелі мільйонів українських громадян була тоталітарна комуністична система і доки вона існує репресії можуть повторюватись. У резолюції мітинґу також є вимога не допустити військової паради в Києві 7-го листопада, а натомість провести антимілітарну демонстрацію.

Мітинґ ухвалив звернення до Верховної Ради України з вимогою заборонити проведення військових парад на території України і таким чином продемонструвати, що Верховна Рада йде з народом. Ухвалено також звернення до Київської Міської Ради народних депутатів з вимогою заборонити традиційні військові паради на Хрещатику, оскільки вони стали демонстрацією сили імперського центру. У зверненні до командування Київської Військової Округи сказано, що коли військові паради їм вкрай необхідні, то їх можна провести на території військових частин.

КОНЦЕРТ В УНІВЕРСИТЕТІ БЕРКЛІ

Лос Анджелес, Кал. — В п'ятницю і суботу, 2-го і 3-го листопада, о год. 8-ій вечора, в університетській залі Берклі на кемпусі, виступить хор і симфонічна студентська оркестра під дириґентурою українки Марійки Кузьми. Хор під акомпаньяментом оркестри виконає твір Гайдна „Місса ін темпоре беллі".

ВСТАНОВЛЕНО ТИЖДЕНЬ ПОШАНУВАННЯ ЖЕРТВ ГОЛОДУ

Вашінґтон. — У п'ятницю, 19-го жовтня, Сенат ЗСА прийняв резолюцію ч. 329, якою проголошено тиждень від 3-го до 10-го листопада Тижнем вшанування жертв Великого голоду в Україні в 1932-33 роках. Цю ж резолюцію прийняла Палата Репрезентантів у суботу, 27-го жовтня. Резолюцію в Сенаті запропонували сен. Роберт В. Кастен, республіканець з Висконсин і Денніс ДеКонсіні, демократ з Арізони, а спів-спонзорами були 43 інших сенаторів. Тепер ця резолюція очікує тільки підпису президента Дж. Буша, щоби стати законом.

В резолюції підкреслюється, що „понад сім мільйонів українців згинуло від голодової смерти впродовж 1932-33 років" і, що це було „результатом плянової політики уряду СССР з прицілом на знищення політичних, культурних і людських прав українського народу".

Резолюція ч. 329 була прийнята завдяки заходам багатьох сенаторів та конґресменів, серед них Венделл Форд, демократ з Кентакі, Френк Лотенберґ, демократ з Ню Джерзі, і конґресмени Данте Б. Фаселл, демократ з Фльориди, Віллям С. Брумфілд, демократ з Мишиґену, Денніс М. Гертел, демократ з Мишиґену, Бенджамін Ґілман, республіканець з Ню Йорку та Байрон Дорґан, демократ з Північної Дакоти.

Підкреслити треба й те, що до прийняття цієї резолюції, значно причинились працівники Інформаційного Бюра УНС у Вашінґтоні, як і союзовці з різних стейтів країни, які привернули увагу своїх сенаторів і конґресменів до цієї резолюції.

На Союзівці відбудеться зустріч туристів

Союзівка. — Тут у суботу та неділю, 3-го і 4-го листопада у привабливих світлих відпочинково-розвагової оселі Українського Народного Союзу відбудеться зустріч туристів бюра подорожей „Кобаснюк". У цьогорічній програмі зустрічі буде окремо відзначатися важлива подія — ювілей 70-ліття з дня заснування в 1920 році цього бюра подорожей батьком теперішньої власниці фірми Віри Ковбаснюк-Шумейко, Степаном Ковбаснюком.

Впродовж років в додатку до полагоджування справ, ця фірма допомогла спровадити велике число іміґрантів, багатьом допомогли здобути громадянство ЗСА, зробити переклади важливіших документів для потрібних доказів для праці чи вступів до вищих наукових інституцій.

На цьогорічній зустрічі можна буде оглянути найновіші прозірки, відеофільми та знімки з подорожей в Україні 1990 року, на яких задокументовано багато із цих преважливих історичних подій, що відбувалися цього року в Україні.

Також під час святочної вечері для розваги присутніх виступить танцювальний ансамбль „Чайка" з Йонкерс, Н. Й.

Хочуть організувати символічний суд над КПСС

Москва. — Аґентство Асошієйтед Пресс повідомило, що член міської Ради Лев Балашов і депутат Верховної Ради СССР Степан Сулашкін заявили у вівторок, 30-го жовтня, що вони мають намір зорганізувати символічний всегромадський судовий процес над Комуністичною партією, яка на їхню думку, заплянувала і перевела в життя усі злочини проти народів Совєтського Союзу.

Цей „процес", пояснили його ініціятори, не може мати юридичної сили, але проблеми, які будуть видвигнуті на цьому судовому форумі можуть послужити арґументами для справжніх судових розправ проти злочинної діяльности Комуністичної партії в загальному і її окремих керівних членів, які не тільки самі виконували злочини, але й давали наказ іншим займатися злочинною діяльністю.

Балашов уважає, що громадські символічні суди допоможуть майбутнім прокураторам започаткувати процес проти самої Комуністичної партії і її керівників, розкриють суть злочинів, засудять дезінформацію, якою вона систематично займається на протязі багатьох років.

Як відомо, противники КПСС вимагають, щоб Компартія відмовилась від незаконно придбаного майна, яке, на думку антикомуністів, належить народові, і погодились на виплачення компенсацій тим особам, які втратили не тільки своє майно, але ще й відсиділи по кільканадцять років в тюрмі за те, що вони його придбали. Скрайні противники Компартії домагаються заборони діяльности КПСС за цю ролю, яку вона відіґравала під час масових сталінських репресій, засудів, вивозів на Сибір, засилання до концтаборів сотень тисяч громадян, ліквідації приватного майна та інших форм злочинства.

Другий ініціятор символічних судів, Сулакшін, характеризуючи своє обвинувачення КПСС, яке буде представлене Компартії під час самого процесу, каже, що Компартія, навіть в сьогоднішніх умовинах продовжує порушувати існуючу конституцію своїм так званим „клясовим підходом", роздуваючи при тому ворожнечі в цілому СССР між національностями. Крім того керівна Комуністична партія продовжує

(Закінчення на стор. 4)

ҐОРБАЧОВ ВИДАВ УКАЗ ПРО ЗАКОРДОННІ ІНВЕСТИЦІЇ

Москва. — В газеті „Известия" з 26-го жовтня надруковано указ Президента СССР Міхаїла Ґорбачова про закордонні інвестиції в СССР.

В указі сказано, що для „активізації участи СССР у світових господарських відносинах і для притягнення додаткових фінансових ресурсів та передової закордонної технології" в СССР дозволено створювати зони спільних підприємств.

Закордонні інвеститори — юридичні особи і громадяни — можуть здійснювати інвестиції на території СССР шляхом частинної участи в підприємствах, які організуються спільно з совєтськими юридичними особами чи громадянами; шляхом придбання майна, акцій та інших цінних паперів; придбання прав користування землею самостійно або спільно з совєтськими громадянами, або прав на тривалу оренду.

Підприємства з іноземними інвестиціями створюються в будь-яких формах, передбачених законодавством СССР, союзних та автономних республік. Щоправда, ніде не сказано, які капкани чекають інвеститорів у тому законодавстві. В загальному виглядає, що іноземні інвеститори на території СССР не можуть мати менше користей, ніж совєтські підприємства чи громадяни.

Прибутки іноземних інвеститорів, отримані в СССР, можуть вільно використовуватись на території СССР, згідно з совєтськими законами; переводитись за кордон, знову ж таки, згідно з совєтськими законами.

Проте в указі Ґорбачова сказано, що „порядок здійснення господарської діяльности підприємств спільно з іноземними інвестиціями, а також надання їм пільг, встановляється законодавством СССР, союзних та автономних республік". Також і місцевими радами народних депутатів. Отже виглядає, що кожна республіка може діяти за своїми власними законами.

Ірак не має наміру виводити військо з Кувайту

Вашінґтон. — В інтерв'ю кореспондентові американського кабельного телебачення Берні Шов іракський президент Саддам Гуссейн заявив, що не має наміру виводити військо з Кувайту, не зважаючи на збільшення військової присутности в районі Перської затоки військ антиіракської коаліції.

В тому ж інтерв'ю Гуссейн підкреслив, що Ірак шукає шляхів мирного уреґулювання кризи, але на випадок, якщо сила все ж таки буде вжита, він впевнений у перемозі своєї країни. „З'єднані Стейти, — сказав президент Іраку, — чітко заявили про свою позицію; ми не менш ясно дали зрозуміти, яка наша, і ми не збираємось її міняти". При цьому багдадські керівники, за словами Гуссейна, роблять все для того, щоб уникнути військового зудару, але цілком очевидно, що Ізраїль, Великобританія і ЗСА мають цілком різні наміри. Президент підкреслив, що вважає саме Ізраїль і Великобританію основними своїми антагоністами, які втягують в антиіракську кампанію і президента Буша.

Під час інтерв'ю С. Гуссейн неодноразово повертався до своєї улюбленої теми, обвинувачуючи західні держави в окупації священих земель ісламу. Мабуть, він не залишив наміру розколоти союз західних держав і країн арабського світу, які підтримують санкції ООН.

Не зважаючи на розчаровуючу заяву спеціяльного совєтського представника Євгенія Прімакова, після його переговорів з іракським керівництвом про можливості мирного уреґулювання кризи, іракський президент заявив, що переговори відбулися успішно. При цьому він додав, що діялог зі совєтською стороною буде продовжений.

На запитання про те, чи дійсно можлива війна, Гуссейн демагогічно заявив, що на світі нема нічого гіршого, ніж війна, якщо це не війна за втрачену честь, гідність, свободу і безпеку. І якщо конфлікт стане неминучим, то араби повинні зробити правильний вибір, бо під загрозою опиниться дальше існування всього арабського світу, ідеали якого відстоює він, Гуссейн.

Багдадський президент іронічно відгукнувся на санкції ООН і сказав, що помиляються ті, які вважають можливим змінити свідомість іракського народу за кілька місяців: на це потрібні роки і роки.

ПРЕЗИДЕНТ ДЖ. БУШ ВТРАЧАЄ ТЕРПЕЛИВІСТЬ У ВІДНОШЕННІ ДО ІРАКУ

Александрія, Вірджінія. — Виступаючи в середу, 31-го жовтня перед кореспондентами президент Джордж Буш заявив, що він починає втрачати терпеливість у відношенні до іракського диктаторського уряду президента Саддама Гуссейна, який спеціяльно взяв на приціл американських громадян, які ще залишилися в Іраку і Кувайті, зглядно їх там тримають силою, „і я маю цього досить", — заявив Президент.

Очевидно, він мав на увазі також і те, що минають місяці, ситуація не міняється, висліди бльокади, встановленої після прийняття резолюції Ради Безпеки ООН, мінімальні, дипломатичні заходи президента Франції Франсуа Міттерана і совєтських емісарів Міхаїла Ґорбачова не принесли сподіваних результатів і світ, хоче того чи ні, мусить готуватися до розв'язки близькосхідньої проблеми шляхом війни з військами С. Гуссейна, або скапітулювати перед погрозами Іраку і погодитися, що окупований Кувайт залишиться інтеґральною частиною іракської території.

Дж. Буш зокрема підкреслив, що нібито над будинком американської амбасади в Кувайті повіває національний прапор ЗСА, але амбасадор і його співробітники є на статусі закладників, або в'язнів С. Гуссейна. На запитання кореспондентів, що він, Президент, думає в цій справі зробити, Дж. Буш відповів, що не терпітиме дальших знущань над американськими громадянами, але конкретно, що він думає робити Президент не сказав. Воєнну конфронтацію він нібито виключає і називає її „звичайною реторикою деяких членів Уряду і високих працівників Пентагону", але політичні і військові аналітики не виключають можливости несподіваного і сильного удару американських й альянтських збройних сил по таких же силах Іраку і його воєнній індустрії.

Своєю заявою, кажуть спостерігачі, Буш тільки погіршив свої відносини з обидвома палатами Конґресу, які хочуть за всяку ціну знати наперед коли такий удар відбудеться і чи він є конечний. Треба припускати, кажуть поінформовані особи, що формального повідомлення про наступ збройних сил ЗСА на Ірак не буде, але Президент у якійсь формі повідомить лідерів Конґресу, кілька годин наперед, безпосередньо перед самим виступом.

Так принаймні думають військовики і ті політики, які заступають думку, що головне військове командування і Президент можуть і мають право вирішувати коли і як наступатиме американська армія тим більше, що Конґрес знає, що висилка майже 350,000 армії і змасування армій інших держав на території Савдійської Арабії, не є забавкою, а серйозною воєнною справою.

Амбасадор Іраку в ЗСА Могаммед аль-Машат заявив, що напад Америки на Ірак може створити таку ситуацію, що весь магометанський світ ненавидітиме ЗСА на протязі багатьох поколінь. Амбасадор повторив раніші пропозиції Гуссейна розпочати формальні переговори Вашінґтону з Баґдадом і перестати страшити Ірак вислідами атаки.

Політично позицію Іраку про мирне полагодження конфлікту підтримує Москва і деякі арабські країни, які, до речі, тихцем доставляють Іракові харчові продукти через територію Ірану.

КОНЦЕРТ УКРАЇНСЬКОЇ ПІСНІ

Клівленд. — У середу, 7-го листопада, в год. 7:30 вечора у залі української католицької церкви св. Покрови, 6812 Бродвю ровд у Пармі, відбудеться вечір української пісні. Виконавцями концерту будуть: чоловічий хор „Гомін" зі Львова, тріо „Світлиця" з Києва та естрадний ансамбль „Смерічка" з Чернівців. Квитки на концерт можна придбати в кредитівках Самопоміч і Основа, в українській крамниці або при вході. Це перше турне в ЗСА чоловічого хору „Гомін" зі Львова спонзорує Український Народний Союз у співпраці з хором „Думка".

В УКРАЇНІ

(З повідомлень Українського Незалежного Інформаційного Агентства „Республіка" — УНІАР)

Крим. — Тут в ніч з 28-го на 29-го жовтня у селі Наташино Сакського району біля 20 російськомовних громадян влаштували погром, напавши на п'ять помешкань татарських родин. Керував погромом головний бухгалтер радгоспу імени Калініна Сергій Несміх. Напасники, озброєні сокирами, ножами, металевими прутами розгромили помешкання і побили господарів у родинах Аблялімових, Тітумерових, Гафарових, Сулейманових та Паяршиних. Рустема Аблялімова тяжко побили, а потім закопали в землю по шию. Тепер він у тяжкому стані перебуває в лікарні. Тяжких поранень завдано багатьом іншим особам з названих татарських родин.

Чернівці. — Тут, у понеділок, 29-го жовтня, у Чернівецькому Державному університеті відбулася студентська конференція, учасники якої ухвалили підняти над центральним корпусом університету національний блакитно-жовтий прапор, домагатися скасування вивчення суспільних дисциплін та домагатися проведення в університеті Богослужінь за українським православним обрядом. Студенти також висловились проти святкування 7-го листопада оскільки вважають цей день Днем скорботи.

Одеса. — Тут у вівторок, 30-го жовтня , напроти будинку Одеського Політехнічного інституту відбулося пікетування, організоване одеською організацією УРП. В пікетуванні взяли участь також члени одеської організації Демократичний Союз України (ДСУ). Учасники акції висловили протест проти звільнення з праці науковця, депутата Одеської Міської Ради, учасника ліквідації наслідків аварії в Чорнобилі Миколи Чумаченка. Його звільнили за активну діяльність в УРП. Одеська організація Народного Руху України 30-го жовтня провела пікетування обласного КҐБ. Учасники акції тримали синьо-жовті та червоно-чорні прапори з чорними стрічками і транспаранти з написами: „Вічна пам'ять жертвам комунізму!", „КПСС це — честь і совість КҐБ!", „Скиньмо ярмо комунізму з плечей народу!" Пікетувальники також вимагали реґабілітації колишніх політв'язнів Ніни Строкатої, Олекси Рєзнікова, Олекси Притики та інших репресованих у роки застою жителів Одеси. В пікетуванні взяли участь близько 300 осіб.

Дніпропетровське. — Тут 27-го жовтня кандидат у депутати Дніпропетровської Обласної Ради по 52-ій Жовтнянській виборчій окрузі, де проводяться вибори на вільне депутатське місце, член Руху Йосип Кремінь приїхав до школи села Савро П'ятихатського району для зустрічі з виборцями. Разом з Кременем прибули члени самодіяльного співочого гуртка з їхнім керівником — лавреатом міжнародного конкурсу, славним кобзарем Валєрієм Харченком. Учителі школи „на всяк випадок" кудись зателефонували, а потім повідомили, що зустріч з виборцями не відбудеться, відмовившись назвати прізвище того, хто заборонив цю зустріч. Свої прізвища учителі також відмовилися назвати. Члени хору і Йосип Кремінь поїхали до села Вільного. Там їх зустрів розлючений натовп. З'ясувалося, що в село дві доби не завозили хліба, а партократи пояснили людям, що „Рухівці вбили директора П'ятихатського хлібзаводу". Насправді ж директор живий і здоровий, а хлібний дефіцит, правдоподібно, партапаратники створили штучно, щоб нацькувати голодних людей на Рухівців та активістів інших демократичних організацій. Суперником Кременя є перший секретар Райкому КПУ Володимир Довгаль.

У СВІТІ

МИНУЛОГО ПОНЕДІЛКА з Багдаду до Парижа прибуло 263 французьких громадян, які були закладниками в Іраку, та розказують, що американські й англійські закладники в Іраку та Кувайті терплять найбільші злидні. Вони розказують, що американських та англійських закладників дуже стережуть, куди більше як будь-кого з інших закладників, їм дозволяється бути на дворі тільки дві години денно, їм заборонено наближатися чи розмовляти з будь-ким. Жон-Мішел Лєтурк, один із 64 французьких закладників, яких вислано до стратеґічних розміщень у ролі „людських щитів", заявив, що американські та англійські закладники є на межі своїх психічних спроможностей, тому конечно їх треба звідти видістати

ЗАСТУПНИК ШЕФА міліції у Москві Лев Бєлянський, який турбується великим зростом хуліганства в столиці, що розпорошує його поліційних працівників, ще більше занепокоєний тим, що з наближенням святочної пори полиці алькоголічних крамниць в Москві блистять пусткою і коли їх на час не заповнять, то готово прийти до дуже поганих сутичок, а в нього брак людей, щоби наводити порядки. Припускаючи, що можливості наповнення полиць пляшками алькоголічних напитків може не здійснитися, а чорний ринок кишить продажем самогону, він пропонує злеґалізувати продаж самогону і в цей спосіб бодай частинно задовільнити постачання алькоголю в часі свят.

У ВІВТОРОК, 30-ГО ЖОВТНЯ, Китай подав до відома, що після найточнішого в історії країни перепису населення встановлено, що в Китаю проживає 1,133 більйона осіб. Офіційне пресове аґентство „Новий Китай", подаючи точну цифру перепису населення на день 1-го липня 1990 року, підкреслило, що від того часу тобто за чотири місяці населення Китаю зросло на 5.5 міл. осіб, базуючись на обчисленнях, що річний приріст населення в Китаю є 1.47 відсотка. Така цифра у прирості населення є згідно з плянами уряду Китаю, одначе сам перепис виявив, що приріст населення є дуже нерівним, зокрема серед етнічних меншин, яких не дуже досі переслідували коли хтось мав більше, як одну дитину. Тепер це може різко змінитися.

В АМЕРИЦІ

В СУБОТУ, 3-ГО ЛИСТОПАДА, державний секретар З'єднаних Стейтів Америки Джеймс Бейкер знову поїде до Західньої Европи для консультації з альянтами у справі кризи на Близькому Сході і частинної зміни тактики не тільки в ЗСА, але також Іраку, який заявив, що немає наміру виводити своїх військ з Кувайту. На закінчення свого перебування в Европі Дж. Бейкер плянує зустрінутись із своїм совєтським колегою Едуардом А. Шеварднадзе.

ЛІДЕРИ КОНҐРЕСУ ЗСА закликали президента Джорджа Буша 30-го жовтня, щоб він не спішився виповідати війну Іракові, особливо без згоди і вчасного повідомлення Конгресу побоюючись, що Уряд може застосувати проти іракського диктатора Саддама Гуссейна тактику несподіваного нападу, яка в останньому часі була практикована в Панамі дуже успішно. „Якщо ви маєте до діла з безоглядними диктаторами типу Гуссейна і його майже півмільйоновою армією, відносно добре озброєною новою зброєю совєтського зразку, — кажуть спеціялісти Пентаґону, — то дебати в Конґресі розпочинати, чи не розпочинати війну проти Іраку, можуть тільки спричинитись до неуспіху і страти багатьох вояків в акції". Як відомо, Конґрес хоче конечно знати наперед коли Президент дасть наказ наступати, але пентаґонівські стратеґи гостро виступають проти цього, вважаючи воєнну тактику пріоритетом військових і Президента.

СТУДІЯ ПЕРЕВЕДЕНА Бостонським університетом, зокрема його відділом для охорони здоров'я населення, виявила, що латино-американці взагалі не присвячують жодної уваги пересторогам проти хвороби АІДС і не вживають ніяких захоронних протизаходів. Серед переведеного опиту виявилось, що аж 60 відсотків еспаноамериканців або взагалі нічого не знали про АІДС, або тільки чули про цю хворобу від інших осіб. Особи, які вживають наркотики, або користуються позиченими шприцами для впорскнення наркотику, найменше знали про АІДС. Аж 25 відсотків чоловіків у віці 17 до 40 років заявили, що вони ніколи не призадумувались над захоронними заходами проти АІДС. Це застрашуюче явище, — заявили представники уряду здоров'я, вказує на те, що уряди всякого рівня повинні ще багато попрацювати, щоб поінформувати населення про небезпеку.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Svoboda (ISSN 0274-6964) is published daily, except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association Inc. at 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302

Svoboda (201) 434-0237 UNA (201) 451-2200
Бюро УНС у Вашингтоні (202) 347-UNAW (202) 347-8631 (факс)

(Postmaster: Send address changes to: Svoboda, 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302) Tel.: (201) 434-[illegible] (201) 434-0807 (201) 434-[illegible]

Second Class Postage paid at Jersey City, N.J.

Передплата на рік $40.00, на півроку $22.00, на 3 місяці $12.00
Для членів УНСоюзу $15.00 річно. За кожну зміну адреси $1.00
Чеки (money orders) виставляти на: Svoboda.

Статті і дописи підписані авторами, не мусять відповідати поглядам Редакції. Редакція застерігає собі право в потребі виправляти і скорочувати надіслані матеріяли. Незамовлені матеріяли повертається тільки тоді, коли автор собі це виразно застеріг, долучивши заадресовану коверту з відповідною поштовою оплатою.
За зміст оголошень Редакція не відповідає.

P.O. Box 346 Jersey City, N.J. 07303

Бюджет, податки, політика і демагогія

Це така відома, що аж банальна правда, що кожна окрема людина, кожна родина, кожна громадська установа і тим паче кожна держава у світі мусить обраховувати свої видатки відповідно до прибутків. Хто видає більше, як заробляє — той живе понад стан. Хто латає недобір у свому хатньому бюджеті позичками — згодом потопає у заборгуванні. Воно не раз кінчається самогубством легкодуха. Коли державна верхівка в Америці роками легковажила собі щораз більший щорічний дефіцит бюджету — він зріс до астрономічних висот.

Федеральний бюджет — це обов'язок Парляменту. Цього року Конґрес спізнився із схваленням нового бюджету. Протягом трьох місяців велися у фінансових комісіях обох Палат Конґресу такі палкі дебати й суперечки, що американській великодержаві грозило опинитися у незаконному стані — без бюджету.

Вже за президентури Роналда Реґена гостро актуальною стала конечність редукції величезного дефіциту державного бюджету, бо він погрожував кризою всієї економіки. Кандидуючи на пост президента Джордж Буш урочисто заявив і раз-у-раз повторяв, що за його урядування не буде підвишки податків. Коли ж вчасною осінню цього року лідери Демократичної більшости Палати Репрезентантів повідомили його, що неможливо скласти новий збалянсований бюджет із значним скороченням видатків без уведення нових податків — Буш погодився. Це була його велика помилка, яка може коштувати йому прогру у 1992 році у виборах на другу каденцію. Новий бюджет, чи пак проєкт бюджету, поки підпише його Президент, уперше в історії Америки переступає трильйон дол. Голосували за нього здебільшого демократи, — „проти" голосували здебільшого республіканці. Зрештою голосування в обох Палатах було хаотичне, бо не було однозгідности ні в цих ні в інших. З коментарів в американській пресі і телебаченнях виходить, що однаково у Конґресі як у Білому Домі є вдоволення, що „вже скінчилося". Затяжні пересправи і сварки над подробицями різних бюджетових позицій зробили в американському суспільстві препогане враження. Можна було почути навіть голоси, що „двопартійна державна система завела".

Президент Буш заявив, що хоча він був і є проти нових податків — підпише той проєкт, бо це „завжди так буває, коли державне правління поділене" — себто у Білому Домі урядує республіканський Президент, а в обох Палатах Конґресу більшість мають демократи.

Загал суспільства такого філософського підходу не розуміє і не признає. Загал знає, що Президент обіцяв, що нових податків не буде аж ось вони появилися. Загал не визнається у подробицях. Насправді — проголошується нові податки тільки посередні — на алькоголь, газоліну, жіночі хутра, жіночу біжутерію, алькогольні напитки, тютюнові вироби. Проголошується уперше в історії Америки безпосередній прибутковий податок від осіб, які мають річний дохід 100,000 дол. і вище. Взагалі ж новий бюджет на новий фіскальний рік такий складний, такий заплутаний, що визнаються в ньому тільки добрі фахівці. Щорічна книга американського державного бюджету — це грубезна книга-твір.

6-го листопада відбудуться вибори на нову нижчу Палату Конґресу, частину сенаторів, частину губернаторів і різні інші виборні пости. Криза в обширі Перської затоки створила в Америці атмосферу непевности завтрашнього дня, що захитало економіку. Це препоганий час підвищувати будь-які податки. Нема такої країни, де люди хотіли б складати податки, дармащо це „абв" існування держави. А що загал громадян між двома океанами знає Президента — скидає на нього всю вину: і за вислання на пустиню Савдійської Арабії поверх 200,000 вояків, — і за загрозу рецесії і за важкий порід нового бюджету з новими податками. Америка це переживе.

Микола Руденко

СОНЦЕ НАД УКРАЇНОЮ

Ніколи в цю пору року не було стільки сонця над Україною. Осінь така лагідна, що каштани роздягаються, мов купальниці на березі моря — парчевий одяг кладуть собі під ноги, його не шарпає вітер, не розкидає по всіх усюдах. І дивно бачити, як відмерлий осінній лист лягає на акуратну купу під самісіньким деревом — наче Бог, нарешті, почув молитви київських двірників і вирішив не завдавати їм клопоту. Навіть мітла не потрібна — збирай оту купу „золота" й давай йому якусь раду.

Дивна осінь, чарівна осінь! Трохи впало дощику на голодуючих студентів, а відтак у небі схаменулися: не дощу, а сонця сьогодні треба на виснажені постаті юнаків і дівчат, що лежать на розкладних ліжках перед будинком Верховної Ради та на площі Незалежности. Вони оголосили таку війну ворогам України, яку оголошують тільки святі та, може, янголи на небі: смерть загрожує не ворогам — смерть загрожує їм самим. Вороги не помруть, вони житимуть, але житимуть в атмосфері презирства й загальнонародної ненависти. Таке життя страшніше від смерти. І студентська зброя діє безвідмовно, як жодна інша не здатна сьогодні діяти.

Вони, вороги України, не звикли до такої боротьби: в большевицькій тактиці вона невідома. Інших класти в землю засобами всеукраїнського голодомору — о, це вони вміють! Так уміють, як ніхто й ніколи не вмів — скільки світ стоїть. А щоб самим голодувати заради якоїсь ідеї — та хай воно згине! Представники парляментської більшости в сучасній Верховній Раді України належать до тієї категорії „ідейних борців", для котрих будь-які ідеї існують доти, доки шлунок повний, а власна шия вилазить із комірця, мов тісто із макітри.

Саме тому вони й розгубилися. Вони, це ті, кому десятки тисяч студентів кричать з вулиці Кірова: „239 — на картоплю!" Досі в осінню негоду на збір урожаю картоплі й буряків партократія звикла посилати студентів. Тепер, бач, студенти готові вручити партократам слизькі від мокрої глини колгоспні лопати: спробуйте розпещені й розбещені владолюбці! Бо рано чи пізно вам доведеться показати людям, як ви вмієте це робити. Увірвалася вам солодка професія, котру ви для себе вважали довічною: володіння владою.

Від розгублености партократи зареготали. Цей реґіт мав показати їхню силу, але він показав страшний бездуховний цинізм. Коли дехто із студентів уже потрапив до реанімаційного відділення, а інші також перебували на грані життя і смерти, сивочолі народні депутати реготалися з усіх телевізійних екранів. Хіба таке можливо?

Голова Народної Ради, академік Юхновський з гірким болем запитав: „Що ж ви тут побачили смішного?"

Мені потім розповів Олесь Гончар, якому я зателефонував, аби привітати з мужнім рішенням — вийти із КПСС.

— Розумієш, Миколо? Вони регочуться. Юхновський їм доповідає, що декого із голодуючих забрала швидка допомога, а вони регочуться. Та хіба ж я можу бути в такій партії? Ні, даруйте! Нам не по дорозі.

Це каже людина, чиї твори ось уже сорок років є духовним хлібом української молоді. Його портрет потрапив до підручників з української літератури тоді, коли на учнів дивився молодий сержант з орденом Слави на грудях. Автор „Прапороносців". І сам прапороносець. Тепер це людина, яку 239 довели до інсульту. Мова його помітно змінилася. Він запрошує мене в Кончу-Заспу, де я прожив сімнадцять років — наші дачі стояли поруч. Це спокусливо — я, звичайно, поїду, але все ще болять мої фронтові рани. Процес акліматизації болючий і тривалий.

Дізнаюся, що О. Гончар відвідав голодуючих студентів, розповідає про них з гордістю і болем. І хоч я його не бачу, але відчуваю: в нього сльози на очах — сльози гордости за наших дітей та онуків.

Чомусь мій старий друг (разом нас приймали до Спілки письменників) промовчав, що серед голодуючих студентів є і його рідна онука. Це дає несподівану підсвітку для його рішення вийти з КПСС: та вона ж стала ворогом наших онуків.

А тим часом моя внучка, Ліза Руденко, студентка інституту іноземних мов, привезла до мене в Будинок творчости зграйку подруг з нашивками на грудях: абревіятура назви інституту. Вони приїхали відразу після п'ятигодинної студентської демонстрації, що молодіжними потоками розмила рішучість 239. Голова велетенської колони (десятки тисяч юнаків і дівчат) уже обмивала людськими хвилями будинок Верховної Ради, а останні сотні приєднувалися до колони на площі Незалежности, де стояли намети голодуючих студентів. Людська ріка, яку можна порівняти хіба що з Дніпром. Дух волі й незалежности, що розбудив найвіддаленіші куточки України. Це вже не тільки західні області — це Харківщина й Луганщина, Чернігівщина й Полтавщина.

(Закінчення на стор. 4)

Василь Шилюк

Знайомство

В один з осінніх днів 1982 року двері камери під номером 36 у Рівенській тюрмі із скреготом замків та бряжчанням залізних засувів відчинилися і наглядач полоснув словами, як батогом: — Шилюк, до слідчого!

Із зчіпленими поза спиною руками і головою, опущеною донизу, (правило для совєтського невільника) я попрямував напівтемними коридорами тюрми до „ворона", що очікував на мене.

У прокуратуру до слідчого на допит везли мене одного. Через залізні ґрати, якими я був відгороджений від моїх „охоронників", (звучне слово „охоронник") за їх спиною проглядала тонка смужка віконця, через яке я міг насолоджуватися, оглядаючи знайомі мені вулиці і будинки міста. Нараз гіркий клубок підкотився до горла і защеміло в грудях: ми проїжджали біля будинку батьків моєї дружини. Трепітні думки блискавкою пролітали в голові. Оце все близьке і рідне, що було за тим вузьким віконцем, стало зараз таким далеким, далеким. Отой „охоронник" із лицем віддресированого собаки все це близьке і рідне уже відсунув на сотні днів і на сотні кілометрів.

Слідство вів старший слідчий в особливо важливих справах Рівенської області прокуратури Василь Гончарук. Перші питання слідчого були загального характеру: вивчається саме поводження піддопитного, його реаґування на запитання слідчого, вивчається змістовність відповідей піддопитного. І раптом питання напрямку:

— Коли, де і як ви познайомилися із газетою „Свобода", що видається в Америці, тобто із працівниками цієї анти... анти... газети?

Я широко відкрив свої очі, бо насправді я ні з ким з газети „Свобода" не був знайомий. Відповідь моя була заперечлива.

Після моєї відповіді слідчий, через стіл, підсунув мені примірник газети із словами: „Прошу познайомитись із змістом статті „Право на безправ'я".

Поглядом пробіг по перших рядках статті. Стаття моя. Мимохідь глянув униз статті. Внизу стояв підпис: Галина Шилюк, а далі меншими буквами, виднілися слова: передруковано із газети „Вашінґтон Пост".

Вчитуюся у статтю. Вона була написана в одну із безсонних ночей на квартирі друзів у Москві. Писалася вона від імени моєї сестри Галини Шилюк. Тепла хвиля прокотилася по тілу: стаття не пропала безслідно. Про право „вільної радянської людини" зміг познайомитися американський читач. Слава Богу!

Перечитавши всю статтю, я повернув газету слідчому із словами:

— Про автора статті говорить підпис внизу статті.

— Якщо ви рахуєте, що підпис говорить правду, тоді прошу познайомитись із змістом цього вірша і підписом під ним. З цими словами слідчий подав мені інший номер газети „Свобода", де п. з. „Голгофський пам'ятник" був видрукований вірш, внизу якого був підпис: Василь Шилюк. Україна.

Знайомлюся. Із пам'яті звіряюся, із друком у газеті. Прочитавши до кінця вірш, подаю газету назад слідчому із словами: „Так, цей вірш написаний мною".

Так перший раз в житті (та ще в тюрмі) я тримав у своїх руках газету „Свобода", знайомився з нею, де уже була маленька частка моєї праці. В її пульсуючий організм друкованого слова була вкладена частка моєї праці.

Пройшли, відшуміли роки з шумом тюремних баталій у нашому краї. Батьки та матері верталися до своїх родинних вогнищ, плекаючи в серці іскорку надії на кращу будучність. Після андроповського розгнузданого розгулу поголовних тюрем в край наш прийшли часи пробудження та прозріння від наркотичного стану „зрелого соціялізма" із соромом на своїх лицях, цураючись вчорашнього дня, почали закладати перші підвалини велетенської будови нового життя. (Боже, поможи!)

У той добрий час і я повернувся із „самої демократичної" тюрми до родини, а незадовго отримав право еміґрувати.

Маю надію, що надалі ми зможемо співпрацювати. Користуючись нашим знайомством, надсилаю до газети декілька своїх віршів.

Василь Маркусь

В. КУБІЙОВИЧ — ТВОРЕЦЬ ЕНЦИКЛОПЕДІЇ УКРАЇНОЗНАВСТВА

(У п'яту річницю смерти і 90-ті роковини народження)

П'ять років тому, 2-го листопада 1985 року, помер у Парижі видатний вчений-географ, організатор української науки і творець Енциклопедії Українознавства у її різних версіях та виданнях, проф. Володимир Михайлович Кубійович. Якщо був би покійний Кубійович дожив до наших днів, йому було б сповнилося 90 років цієї осени (народився 23-го вересня 1890 р.). Годиться з цієї нагоди згадати цю виняткову людину та її винятковий твір.

Енциклопедія якогось народу його ж мовою — це немов візитна картка дотичної нації про її визнання в цивілізованому світі. Як колись для багатьох народів був національний університет доказом їхньої участи в культурно-науковому процесі на рівні зрілого народу (зрілого і до його політичної свободи), таким же свідоцтвом стала національна енциклопедія. Принаймні, це можна сказати про европейські народи.

Перша українська загальна енциклопедія з'явилася відносно пізно, в 1930-35 рр. в Галичині (Львів-Станиславів-Коломия) як приватна ініціятива видавця Василя Микитчука, а її редаґував невтомний проф. Василь Сімович з колективом співробітників.

Хоч це був далеко неповний (тритомовий) загальний енциклопедичний словник, все ж присвячено в ньому доволі багато місця українознавству. Але проф. Кубійович і його співробітники в 1940 роках і в таборових умовах відчули, що для діяспори в Европі й за океаном існує велика потреба солідного довідника з українознавства. При браку книжок і бібліотек з україністики на Заході, це могло бути єдине поважне джерело пізнання України на загальноінтеліґентському рівні та й початок для спеціялізованих досліджень. Потребу такого довідника диктувала й та обставина, що він не міг постати у поневоленій Україні. Евентуальне видання такої книги в кількох томах могло бути ще й противагою в чужомовному світі на наукову дезінформацію Москви й Києва щодо українських справ, де вкладено все українознавство у Прокрустове ложе марксистської теорії та шовіністичних проросійських тез КПСС. У Німеччині й Австрії знайшлися сотні українських учених, що під вмілою рукою редактора готові були взятися за таке діло.

Якими важкими не були б побутові умови в таборах переміщених осіб, як важко не приходилося шукати джерел, коли найкращі бібліотеки з українознавства опинилися за залізною заслоною, все таки ентузіязм, працьовитість і організаційний хист проф. Кубійовича в Мюнхені швидко приніс добрі результати.

За чотири роки (1948-52) видано в Мюнхені три великі томи статтейної „Енциклопедії Українознавства" (ЕУ), разом 1,230 стор. Цілий ряд людей видатно причинився до цієї великої праці; не зробимо в цій ювілейній статті про В. Кубійовича декому кривди, коли не будемо називати тих усіх імен. При всіх їх заслугах і вкладі праці, зазначимо, що без проф. Кубійовича, промотора видання ЕУ, воно було б не появилося.

Коли в час переселення українських еміґрантів з Німеччини Кубійович рішив сам і переконав групу співробітників залишитися в Европі, то він мав на увазі й долю окремого українського наукового осередку, і продовження проєкту енциклопедії. У своїх спогадах „Мені 70" (Париж - Мюнхен, 1970) він писав:

„Я зробив інший вибір. Мене вабило продовжувати розпочате діло — будувати український варстат праці, зокрема перейти до видання другої — гаслової частини ЕУ" (ст. 84).

З тих причин та й, взагалі, для збереження присутности української науки в Західній Европі Кубійович створив український Сарсель, якому скоро буде сорок років і якого перша ґенерація діячів вже на 90 відсотків відійшла. Український Сарсель мав у задумі його засновників багато функцій — осідок НТШ, Інститут Заочного Навчання, Комісія Допомоги Українському Студентству, головне бюро Українського Християнського Руху, редакція Енциклопедії Українознавства, — які в більшій чи меншій мірі тут роками виконувалися. Але найбільше Сарсель утотожнювався з редакцією ЕУ, головним редактором якої був В. Кубійович.

Новий проєкт гаслової поазбучної ЕУ-2 був більш амбітним й інтелектуально вишуканим, як статтейна ЕУ—1. Проте, щодо розміру проєкт був значно скромнішим (чотири томи) від того, чим він став за 35 років, він розрісся до 10-ти томів. Якщо взяти до уваги в яких умовах це видання підготовлялося — учені з Німеччини після розселення в 80 відсотках мусіли заробляти на щоденний хліб фізичною працею, а Сарсель був іноді на голодовому пайку, то й це досягнення подиву гідне при малій кількости постійно затруднених людей.

(Закінчення на стор. 4)

НЕ ЗВАЖАЮЧИ НА песимістичні проґнози про занепад американської економіки, валовий національний продукт, який говорить про кількість товарів і послуг для громадян, не знизився в третьому кварталі (липень, серпень, вересень), а навпаки, підріс на 1,8 відсотка. Основою для песимістичних оцінок численних економістів і фінансових організацій, був зріст цін у другому кварталі року лише на 0,4 відсотка і започаткована в серпні криза на Близькому Сході та висилка до Савдійської Арабії більшої кількости американських вояків, який дав привід до підвищення тимчасової інфляції. Виглядає, кажуть державні чинники, що песимісти поспішились з оцінкою. Американська економіка, кажуть вони, яка розпочалася в листопаді 1982 року, залишається стабільною. Продовження стабільности (96 місяців) це свого роду рекорд в мирному часі З'єднаних Стейтів Америки.

Д-р Богдан Кондра

СЛУГА БОЖИЙ МИТРОПОЛИТ АНДРЕЙ

II.

Так у творчій уяві поета з'являється постать Митрополита Андрея, як людини не від світу цього, з мотивів для сучасників зовсім незрозумілих, на тлі епохи, зжертої проказою безвірства і аморальности. І дійсно духове „Я" тої великої людини досі не з'ясоване як слід у нашій історіографії. Божа іскра, що спалахнула в його душі, — це щось транцендентне, не від світу цього, — ставило його понад буденність і пересічність — радше як янгола, а не як звичайну людину. Глибину його думок у його посланнях, дидактичних писаннях і наукових творах, мабуть, більше оцінили чужинці, ніж його земляки, що цінили Митрополита більше за його діла, ніж за висоту його удуховлених думок, до якої їхня духовість не встигла піднятись.

Девізою, що просвічувала Митрополитові ціле життя в його апостольській праці були слова Ісуса Христа, звернені до учня Никодима: „Істинно, істинно кажу тобі: коли хто не народиться з висоти (цебто наново), — не бачити йому Божого царства". Тому метою Митрополита було відродити і обновити в Христі не тільки Українську Католицьку Церкву — її духовенство, монаші чини, братства й організації, але обновити українські родини й кожну українську людину, до якого стану, групи чи організації вона не належала б. Особливо його увага була звернена на українську провідну верству — інтеліґенцію, та українську молодь, що були тоді особливо наражені на протихристиянські течії, що, як вірулентні бацилі, затруювали молоді уми при кінці XIX і з початком XX століття. Це були радикалізм, соціялізм, нацизм, комунізм та нігілім. Ці пагубні течії, підтинаючи слабі корінці віри під маскою братолюбія та філянтропії, спричинювали релігійну байдужість інтеліґенції, а особливо молоді, масовий їхній індеферентизм і врешті — атеїстичне запустіння.

Пастирську Катехизу своїх вірних Митрополит переводив своїми пастирськими листами і посланнями. Не було дня, щоб він не написав бодай одного, а часто і два пастирські листи, а кожного року бодай чотири послання. Хоч не маємо ще точного числа послань, але знане приблизно їхнє число 170-180. В своєму творі „Дар п'ятдесятниці" він підчеркує, що „релігія це обов'язкова школа для всіх і то від дитинства до пізньої старости, а в навчанні є три вчителі, і перший Ісус Христос, що поручає другу вчительку — Церкву, а врешті зсилає третього вчителя Святого Духа. Ця третя і остання дія св. Духа буде продовжуватись, доки житимуть люди на землі. Святий Дух має одухотворити ціле людство, що занурене в багні ненависти, братовбивчої боротьби, крови і нечистот. Він має довершити те чудо, щоб Божа природа зіллялася з людською в кожній одній людській істоті, а далі — в мільйонах осіб — членів містичного Христового тіла. А всі вони мають стати цеглинами в будові Христового царства. Це Боже Царство Митрополит старається збудувати в душах українських людей за посередництвом любови. Тут взором для нього є святий апостол Павло.

Св. Павло, пише Митрополит, це одинока людина по цілі століття, що дістала з рук Христа особливу місію в Церкві, якої ніхто не одержав. Це взір людини і душпастиря, вірного послідовника Христа. Життя і письмо св. Павла сильно підкреслюють потребу жертви, пише Митрополит, бо як праця Ісуса Христа на землі полягала на жертві, так і душпастиреві треба жертвувати себе за повірене стадо і за цілу Христову Церкву. Його головним заняттям має бути молитва служба слова — тобто проповідь, і то така, що потрясає і проймає слухачів, як це робить св. апостол Павло, Слуга Божий, уважаючи молитву і проповідь за основу успіху катехизи для обнови людських душ. Тому він часто відбував місійні проповіді і реколекції для духовенства, а головно молоді.

В молитві на першому місці Митрополит ставив прославу Бога, тоді прохання про добро для наших душ, для народу і його провідників, а тоді вже про себе, про здоров'я та матеріяльне добро. Він сам був автором численних молитв: „За український нарід", „Прохання про мудрість", „До Пресвятої Богородиці", „Про покликання добрих священиків і до монашого стану", „Про покаяння" і багато інших.

Другим до наслідування взором був для Митрополита св. апостол Яків, із-за його аскези, бо апостол Яків був ворогом всякої гордости і вивищування себе, а вбогих ставив на першому місці як наслідників царства. Він також голосив, що віра без діл є мертвою, а мовчанку подавав за чесноту — за закон і правило кожної аскези.

Пастирську місійно-апостольську працю Митрополита і його філософічну творчість можна поділити на три періоди: перший період від 1899 року до 1914 року, можна б схарактеризувати як місійний і організаційний. В тому часі Митрополит видав багато пастирських листів до вірних: „Перше слово пастиря до вірних Станиславівської епархії" з 1899 року, „Наша програма" до духівництва в тійже епархії 1899 року, „Християнська родина" до духовенства і вірних, „Правдива віра" до вірних на Буковині з 1900 року, „До моїх любих гуцулів", вірних Косівського деканату, „На грані двох віків" до вірних Станіславівської епархії, закінчений у Львові 1901 році та „Найбільша заповідь" у 1901 році. На перший період припадає також багато послань з різною тематикою, як „Божа Сійба" 1913 року — звернення до вірних у Батьківщині; Кодифікація монаших уставів Сестер Служебниць 1905 року; Сестер Василиянок 1909 року, Братів Студитів 1910 року. Підготова львівського епархіяльного собору 29 грудня 1905 року. Організація 2-го Волиградського Конґресу 1907 — 1909 р.р., на якому виступав сам Митрополит. В тому часі він не забуває про своїх вірних — наших еміґрантів у Канаді, ЗСА, в Південній Америці та в країнах Західньої Европи, — посилаючи і до них послання, піклуючись про добро їхніх душ.

Другий період творчої діяльности Слуги Божого в часі від 1914 до 1927 року, хоч кількісно найменше продуктивний та зате багатий у важливі унійні доповіді і *конференції*. З'єднання Церков — це друге з черги велике завдання, яке поклав собі за ціль свого життя Митрополит Андрей. Його серце було сповнене болем і соромом з причини роз'єднання християн, яке він називав соблазню для нехристиян. Ціле його життя було виповнене працею над з'єднанням (в цьому періоді майже всі твори, починаючи від 1905/1907 років, виповнені змістом ідеї об'єднання. Це твори такі: „Про віднову слов'янського чернецтва" 1921 р.; „Про ролю Західніх у ділі об'єднання Церков" з 1923 р., „Про ролю монашества для справи об'єднання" з 1923 р., „Психологія Унії" з 1925 року, Східня і Західня ментальність" з 1927 року, щоб приготувати своє духовенство до праці над об'єднанням, він видає послання 1941 р. „Як будувати рідну хату", та встановляє декрети і правила архиєпископського собору 1940 року. Видає теж твір „Праця над з'єдиненням Церков та довге послання про єдність Церкви 1938 року.

Продовження буде.

СКВУ і Канадсько-Українська Фундація — „Допомога Україні"

30-35 років тому українська діяспора намагалася створити залізний фонд з метою забезпечити Україні постійну допомогу, але ця спроба не вдалася. Звичайно, тоді наша діяспора була не тільки значно молодша, але й значно бідніша. Сьогодні і в майбутньому потреба такого фонду стала пекучою справою.

Нині Україна опинилася у вельми скрутній ситуації. Говорячи про Україну, маємо на думці український народ, українську культуру, її історію і майбутнє, але ніяк не ототожнюємо нашої Батьківщини з пануючим тепер на Україні урядом. У протилежність до урядів і високопоставлених членів партії у прибалтійських республіках, уряд на Україні, ЦК КПУ, не станули на шлях перебудови, не сприяють економічному, культурному унезалежненню України від Москви. Українські патріоти самотужки, без жодної допомоги з боку уряду, навпаки, маючи справу з протидіянням урядових і партійних чинників, організують на Україні культурне й політичне відродження, засновують масові громадські організації, борються за безпечне, безатомне, екологічно чисте довколишнє середовище нашої Батьківщини.

Діяльність уже існуючих організацій, таких як Народний Рух України, „Меморіял", „Зелений світ", а тепер ціла низка політичних партій, щоб бути ефективною, мусить мати свою фінансово-матеріяльну базу. Щоб боротися за поставлені цими організаціями цілі, їм потрібний папір, друкарські, копіювальні машини, потрібні гроші на ведення дослідів, опитувань, на оплачування праці великої кількости осіб тощо. Ситуація, яка склалася на Україні й в інших республіках СССР, дозволяє на відкриту діяльність з метою досягнення економічної, культурної і політичної незалежности нашої Батьківщини від Москви.

Нам, не бідним українцям на Заході, не можна спостерігати за розвитком подій на Україні, склавши руки. Нам історія не простила б нашої байдужости в час, коли чути на Україні голос свободи, коли є надія на те, щоб в нашій Батьківщині відродилася, запанувала наша рідна мова, щоб українці у своїй хоч би й тимчасово перебуваючій у рівноправній федерації, жили настільки багато, наскільки випрацює добробут український робітник, хлібороб, вчений, технічний чи гуманітарний інтеліґент.

Допомога Україні лише тоді буде ефективною, коли буде добре організована, коли українці у вільному світі в цей критичний час не пошкодують своїм братам і сестрам поділитися з ними своїм надбанням з метою підкріпити матеріяльну базу патріотичних рухів на Україні.

Вказуючи на це, Світовий Конґрес Вільних Українців закликає українську спільноту вступати в члени Канадсько-Української Фундації „Допомога Україні". Це мала б бути Фундація світового обсягу, членами якої повинні бути не лише індивідуальні особи, але також юридичні особи, українські підприємства, фінансові, культурні, громадські, політичні установи й організації. Фундація буде заінкорпорована в канадській провінції Альберта, як неприбуткова організація, щоб одержати статус організації, яка не платить податку з причини своєї харитативної діяльности. Патроном Фундації є Світовий Конґрес Вільних Українців. Фундація підлягає всебічній контролі канадського федерального уряду.

Найвищим контрольним органом Фундації з Загальні збори членів. На жаль, в газетній статті не можемо подати змісту статуту Фундації, але він буде видрукований формою книжки і вручений кожному членові.

Фундація подає перший список членів, які вплатили свої уділи-пожертви впродовж короткого часу існування.

Ярослава і Михайло Шафранюки — головні фундатори 1,000,000 дол., Світовий Конґрес Вільних Українців — 5,000, інж. Антон Івахнюк — 1,000, д-р Остап Винницький — 1,000 , Ганна і Іван Леники — 2,000, Іван Івахів, Денвер, ЗСА — 1,000, Роман Вжесневський — 1,000, Ірена Вжесневська — 1,000, Руслана Вжесневська — 1,000, Борис Вжесневський — 1,000, Володимир Кримлянський — 2,000, інж. Ярослав Соколик деклярував 1,000.

Дальші пожертви-уділи просимо надсилати в чеках або грошевих переказах на адресу фундації: Ukrainian Canadian Foundation „Dopomoha Ukraini", 2118-A Bloor St. West, Toronto, Ont. M6S 1M8, Canada.

Михайло Шафранюк

ТЕПЕР НА ВІДВІДИНАХ У ЗСА перебуває посадник Ленінграду, який старається переконати Уряд і підприємців ЗСА, щоби інвестували та відкривали свої фірми у його місті. Минулого вівтірка Анатолій Собчак зустрівся у Вашінґтоні із секретарем Державного департаменту Джеймсом Бейкером, з дорадником в справах крайової безпеки Брентом Сковкрофтом і провідником сенатських демократів Джорджем Мічеллом, щоби знайти „нові форми економічних спілкувань між ЗСА та СССР". А. Собчак, професор права, який перекваліфікувався на політика та вже втретє відвідує ЗСА, заявив, що якраз тепер СССР переходить з комунізму до капіталізму і знаходиться в каламутному стані. Він мусить переконати ЗСА та комерсантів, що вклад гроша та експертизи у провадженні торгівлі капіталістичною методою є конечно потрібними. А. Собчак мав також можливість мати коротку зустріч-привітання з президентом Дж. Бушем.

Наукове Товариство Ім. Шевченка в Ню Йорку

запрошує членів й українське громадянство на

ОСОБЛИВУ ДОПОВІДЬ

РОЗПОВІДЬ ПРО РОЗПАД ІМПЕРІЇ: СССР І ЙОГО МАЙБУТНІСТЬ

яку виголосять політологи-дослідники

д-р Надія Дюк

і

Адріян Каратницький

директор Інтернаціональних відносин у Вашінґтоні

Молоді дослідники свою доповідь сперли на особистих спостереженнях і на безпосередніх розмовах з визначними особами в СССР у висліді чого з'явилась їхня книжка в американському видавництві під назвою *„Приховані народи"* (The Hidden Nations). Книжка написана в англійській мові, яку можна буде набути під час доповіді за 22.96 дол.

Доповідь відбудеться

у суботу, 10-го листопада 1990 р. о год. 5-ій веч. в домі НТШ в Ню Йорку

при 63 Четверта авеню, між 9 і 10 вулицями

Після доповіді кава і солодке.

Управа НТШ

Заходом місцевого осередку Народного фонду Допомоги Україні і згідно із наміченим пляном діяльности, відбувся у неділю, 14-го жовтня, на оселі УНСоюзу Союзівка панель на тему: „Суверенність України і нові закони та наша організована допомога Україні". Програма включала теж дискусію і перекуску. Панелістами були мгр Уляна Дячук і інж. Осип Зінкевич, а модератором д-р Осип Мороз.

О год. 12:30 по полудні імпрезу відкрила коротким словом організаційна референтка Анна Любинська, яка привітала всіх присутніх в числі 120 осіб і попросила пароха церкви св. Трійці о. Маріяна Струця провести молитву. Після полуденку вона представила панелістів і членів осередку і передала дальше ведення програми голові д-рові О. Морозові.

На початку голова повідомив, що були запрошені ще й інші панелісти, які через свій вчасний виїзд в Україну, не могли взяти участи.

У своєму слові голова згадав про перші початки заснування Народного Фонду Допомоги Україні, різні трудощі, проєкти статутів, а головно брак відповідної структури допомоги Україні, обговорення якої є саме одним із завдань сьогоднішнього панелю. Для цієї справи вже багато спричинився секретар Руху і народний депутат Михайло Горинь, перебуваючи в Америці. Д-р О. Мороз був цього року два рази в Україні і маючи змогу зустрінутися з деякими нашими науковцями поділився цікавими новинками з їх життя. Українські науковці в Україні працюють за дуже низьку винагороду. Наприклад, науковець дістає на рік 6,000 карбованців, що рівняється 300 ам. дол. Вправді кошти прожитку, мешкання (20 карб. місячно), транспортації, комунікації тощо є низькі, а все ж така платня є далеко невистарчальна, щоб задовольнити життєвий стандарт і потреби науковця. Тому він вважає, що треба використати цю нагоду і допомоги в акції притягання якнайбільшої кількости науковців в Україні для продовжування і поширення наукової праці, головно в ділянках, занедбаних і відсталих в Україні.

Закінчуючи своє оптимістичне введення до панелю він попросив до слова голову УНС іУАКРади мґр У. Дячук. Вона зосередила свою увагу на револяційних подіях і змінах, які тепер проходять в чучасній Україні і обов'язках українців в діяспорі, які ці події на них накладають. Проаналізувавши ґрунтовно стан в Україні, а головно діяльність Руху, який згуртував майже всі громадські і політичні формації від скрайно правих до скарйно лівих, провів з великим успіхом масові акції. Проведення Рухом цього року живого ланцюга з Києва до Львова для відзначення Січневих роковин незалежности і соборности України, а згодом акції 500-річчя Запорізької Січі, це подиву гідні,гігантські, історичного значення акції, що мали величезний вплив на освідомлення і відродження політичного мислення широких мас нашого народу, але безперечно вплинули теж і на пізніші рішення у Верховній Раді України.

Яка ж ситуація допомоги в Америці? Американський уряд заскочений об'явами розпаду Совєтської імперії і маючи на увазі свої інтереси, боїться її розчленування, бо краще і вигідніше торгувати з центральним урядом, ніж з окремими республіками. Також

У Кергонксоні відбувся панель на тему допомоги Україні

правильні побоювання про долю атомової зброї, яка розташована в окремих республіках. Нашим завданням тут вплинути на конґресменів і сенаторів і переконувати їх в тому, що Совєтський Союз тратить силу, а влада переходить до республік, які треба підтримувати. Про це говорив Михайло Горинь з членами уряду у Вашінґтоні і Канаді. На жаль, Україна не має економічних, соціяльних і культурних надбудов, яких вимагає модерна демократична держава. Західні держави і українці, які в них проживають, можуть бути помічні у встановленні таких надбудов. Ми мусимо пам'ятати і бути приготовані на те, що до нас будуть звертатися з України за поміччю в різних ділянках.

Саме проголошення суверенности України не дасть нічого, якщо не буде затверджене законодавством. Щойно тоді можна буде звертатися до західніх держав за економічною допомогою і підтримкою приватного сектора, бо тільки тоді західні країни погодяться інвестувати свій капітал.

Наша спільнота спонтанно відгукнулася на заклик Фонду Допомоги Дітям Чорнобиля. Благородна акція комітету заслуговує на признання, але її не можна звужувати, бо це міжнародна акція. Українці у вільному світі не в силі самі дати поміч. В цьому нещастю повинні прийти з поміччю держави. Ми повинні бути вдячні тим, що займаються цією справою, але до праці треба притягнути більше людей і черпати поміч з цілого світу.

Праця окремих комітетів досі не скоординована, а такою вона мусить бути, якщо хочемо мати бажаний успіх. Це тим більше, що вона розрахована на довгий період часу.

Завдяки інтервенції М. Гориня відложено заплянований два з'їзди Комітету НФДУ, обрано нову комісію, яка має підготовити один з'їзд, можливо, ще цього року, випрацювати статут і відповідну структуру допомоги Україні. Багато в цій ділянці зробив УНСоюз, схвалюючи на останній конвенції мільйоновий Фонд Відродження України — УНС і плян заснувати інформаційне бюро в Києві. Інформаційне бюро УН Союзу у Вашінґтоні підготовляє необхідний і на часі список організацій і про окремих осіб, які готові помагати в акції Фонду Допомоги Україні і до яких можна було б звертатися. Закінчуючи своє слово У. Дячук ствердила великий потенціял нашої громади, але успіх залежатиме від того, як ми себе зорганізуємо.

Черговий доповідач інж. О. Зінкевич на початку ствердив, що події в Україні і допомогу для неї не можна розглядати з точки погляду одного року. Від жовтня 1989 року по сьогодні зайшли в Україні три основні зміни: удержавлення української мови, створення Руху і проголошення суверенітету України. Рух сьогодні — найбільша політична сила в Україні, яка мирним шляхом змагає до державної самостійности і незалежности України. Обов'язком діяспори є помагати Рухові. У нас від самого початку не була ясно спрецизована структура допомоги Україні.

Існують дві концепції:

1) Координаційний центр всіх діючих комітетів, громадських організацій, включно із фондами УНС і УБС, який упорядкував би з ними працю, збіркову акцію і розподіл фондів із звітністю перед громадою і

2) створення корпорації, яка не включала б цих фондів і відповідала б тільки перед своїми шеровцями і уділовцями. Якщо незабаром відбудемо один з'їзд і створимо нову структуру, то, на думку доповідача, треба покликати українських спеціялістів, економістів, інженерів, совєтознавців і створити дослідний центр, який постійно слідкував би за подіями в Україні і, узгіднюючи з демократичними представниками Руху, рекомендував би, як допомагати Україні, щоб допомога попадала в українські руки і будувала в першу чергу сильну, українську незалежну політичну силу, якою є Рух. Дуже важливою справою в допомозі є підготова національних кадрів, які поступово перебирали б владу досі в руках комуністів і каґебістів, щоб Україна була не тільки формою, але й змістом самостійною державою. Не менш важливою справою є наладнання комунікаційної системи в Україні і за кордоном, для обміну інформаціями і постачання до міжнародної преси.

На фонд Руху досі зібрано 262,000 дол. і Рух отримав тільки чотири комп'ютери, хоч з діяспори пішли в Україну сотні комп'ютерів для шкіл, організацій і редакцій незалежної преси.

На сесії Верховної Ради 1-го жовтня демократичний бльок в голосуванні програв у справі затвердження суверенітету України, служби українських юнаків в армії і усунення Масола. Це тому, що немає ще такої бази, яка могла б примусити комуністичний бльок і партократою іти на компроміси чи на уступки. На це вказує, наприклад, як на ділі провадиться в життя закон про удержавлення української мови. Підручники для високих шкіл — на 318 тільки 30 українською мовою, видання „Техніка" на 173 тільки п'ять підручників українською мовою, видавництво „Наукова Думка" (до неї пішли від нас друкарські машини) на 613 тільки 60 українською мовою і видання Київського університету „Лебідь" на 118 - п'ять українською мовою.

Перед нами ще дуже затяжна боротьба. Заходом західніх европейських професійних організацій твориться в Москві центр підготови російських робітничо-соціяльних працівників для вивчення як організувати працю і підприємства. Однорічний курс для 2,000 спеціялістів. Американська фірма очищує ріку Волгу, але не знаємо, чи якась фірма зголосилася очистити Дніпро чи Дністер.

Друкарні все ще в російських руках. Діти не знають справжньої історії України. Виникає пекуча потреба видати для України популярну історою України принаймні одномільйоновим тиражем і це повинна зробити діяспора.

В Україні не має консульств і Україна не має своїх консульств, з винятком представництв в ООН, в Парижі в ЮНЕСКО і в Міжнародному товаристві атомної енергії. У світлі нової ситуації виникає потреба створення відповідного бюра у Вашінґтоні (цю ролю може тимчасово сповняти Інформаційне Бюро УНСоюзу) і спеціяльних курсів менаджменту.

В репортажі подано важливіші думки, висловлені в доповідях. В дискусії було багато запитів, на які доповідачі давали вичерпні відповіді.

Під кінець Євгенія Рубчак поділилася своїми враженнями з поїздки в Україну і подякувала доповідачам за цінні доповіді, а всім присутнім за численну участь. Підкреслено знання У. Дячук не тільки у фінансових справах, але і обізнаність із громадською проблематикою.

Д-р Роман Барановський

Відзначили 25-ту річницю смерти свого командира

Заходами Крайової Управи Об'єднання Вояків 2-ої Дивізії Української Національної Армії, відзначено 25-ту річницю смерти св. п. ген.-хор. Петра Дяченка.

В неділю, 16-го вересня, в церкві-пам'ятнику в Банд Бруку, Н. Дж. Владика Паїсій в сослуженні оо. протопресвітера Атрема Селепини і диякона Володимира Поліщука відправив Панахиду за спокій душі св. п. ген.-хор. Петра Дяченка.

В Панахиді взяли участь вояки 2-ої Дивізії і Т-ва УПА та рідня й знайомі, які прийшли помолитися за душу патріота-вояка.

Після Панахиди вояки з прапорами і вінком подалися до могили генерала і тут у стіп пам'ятника при співі „Вічная пам'ять" віддали салют учасникові зимового походу і командирові 2-ої Дивізії УНА.

Повернувшись від пам'ятника, присутні зібралися в місцевій гостинниці. Голова Об'єднання майор Володимир Гладич відкрив поминальну імпрезу. Привітавши присутніх, коротко пояснив ціль цього поминального зібрання, а далі ведення програмою передав побр. Іванові Буртникові, який з черги привітав присутніх і представив гостей за головним столом: Владику Паїсія, протопресвітера Артема Селепину, о. диякона Володимира Поліщука, дружину покійного генерала Олену Дяченко, сина Петра Дяченка з дружиною, голову Т-ва УПА пор. Лева Футалу, голову капітули Золотого Хреста Мирослава Климка і голову Об'єднання Вояків 2-ої Дивізії майора Володимира Гладича з дружиною.

Слово про покійного генерала, його участь у визвольних змаганнях, зокрема в зимовому поході, а під час 2-ої світової війни на пості командуючого 2-ою Дивізією Української Національної Армії, виголосив інженер Володимир Янів. Побр. Володимир Васьків прочитав спогад покійного, почесного члена 2-ої Дивізії, маестра Григорія Китастого, про його участь з капелею бандуристів у присязі 2-ої Дивізії в Німеку. Текст присяги Української Національної Армії відчитав майор В. Гладич, а від Товариства нащадків Української Національної Революції привіт і спогад про ген. Дяченка виголосив Павло Лимаренко.

Привіти відчитали: від централі УККА інженер В. Янів, від головної Управи ООЧСУ — Григорій Добош, від головного уряду Української Народної Помочі — М. Кормило, також надійшов привіт від Головної Управи ОЖОЧСУ.

В мистецькій частині виступив ансамбль бандуристів „Гайдамаки" при осередку СУМА в Пасейку під мистецьким керівництвом Володимира Васьківа, виконавши ряд стрілецьких і повстанських пісень.

Свято відкрив і закрив молитвою Владика Паїсій, при тому в похвальних словах підкреслив важливість шанування борців за волю Батьківщини.

Слово подяки від себе і родини висловила Олена Дяченко, Владиці Паїсію, отцеві протопресв. Артемові Селепині, о. дияконові Володимирові Поліщуку за відправу Панахиди і участь в поминках, ансамблю „Гайдамаки" за гарне виконання програми, Комітетові за підготову і проведення імпрези, паням зі Сестрицтва за прибрання залі і приготування їжі.

Співом національного гимну закінчено поминальну імпрезу.

К. М.

Про концертову поїздку Капелі Бандуристів ім. Т. Шевченка в Україну

Особливістю своєї появи та мистецьким рівнем виконуваної програми Капеля Бандуристів протягом десятків літ еміграційного життя була найкращим популяризатором української пісні на чужині. Маючи за свого керівника Григорія Китастого, людину великого композиторського таланту, Володимира Божика, Петра Потапенка, Івана Залорожного, а нині Володимира Колесника, відомих диреґентів з довголітнім стажем, вона мала великий вплив на наше патріотичне почуття. Вже самі композиції Китастого були своєю бравурною оптимістичною насиченістю потужними рушіями наших почувань та дій. А давні козацькі думи про їх героїчні подвиги чи знаменні історичні події, напували наші серця радістю та відсвіжували і зміцнювали наші патріотичні почування.

В нашому часі, коли відвідини Батьківщини стали дійсністю, коли вже інші хорові колективи відбули з великими успіхами концертової поїздки по Україні, Капеля Бандуристів постановила також відвідати Батьківщину, щоб своїм співом принести нашим братам і сестрам цілющий бальзам на їх зболілі душі. Описи з концертних поїздок наших хорів говорять про ентузіястичне спонтанне сприймання цих концертів населенням України, зустрічаючись перший раз з цією дійсністю, що такі хори існують поза межами України та співають пісні, яких вони ніколи не чули, бо зміст їх був не під смак панівній касті гнобителів.

Можна заявити з певністю, що концерти Капелі будуть мати великий психологічний вплив на відсвіження та посилення національних почувань слухачів, почувань радости та гордости, скріплення постанов з більшою силою прямувати до здобуття повних прав на своїй землі.

Без сумніву, що Україна нині потребує нашої матеріяльної допомоги. Але нема сумніву, що більш важливим є відродження та зміцнення національної свідомости, до чого рідна пісня може у великій мірі причинитися.

Щоб гідно виконати це завдання, Капеля мусить мати не тільки відповідний репертуар та виконати його майстерно, але мусить також подбати про додаткові бандури та відповідні строї.

При тому необхідною стає поміч громадянства. В Дітройті вже створився комітет, метою якого буде здобути потрібні фонди на цю, безперечно, історичного значення поїздку.

Члени комітету будуть звертатися до окремих громадян з проханням про пожертви, а також передбачено колядування, бенкет і концерт на ту ціль. Доказом зрозуміння важливости цієї поїздки є факт, що вже в інших містах діють подібні комітети. Капеля вірить, що громада допоможе в цьому ділі.

Володимир Баран

В ДРУГУ БОЛЮЧУ РІЧНИЦЮ СМЕРТИ

бл. п.

ВАСИЛЯ ГНАТІВА

відбудеться

в неділю, 11-го листопада 1990 року о год. 2-ій по пол.

ПОСВЯЧЕННЯ ПАМ'ЯТНИКА

на українському православному цвинтарі св. Андрія у С. Бавнд Бруку, Н. Дж.

У світлу пам'ять Покійного складаю на ДІТЕЙ В ЧОРНОБИЛІ $1 000.00

Дружина БОГУСЛАВА з родиною

Т-во Українських Інженерів Америки Відділ у Філядельфії

ділиться з українською громадою сумною вісткою, що з Волі Всевишнього 26-го жовтня 1990 року відійшов у вічність наш щировідданий член та кількакратний голова Відділу

бл. п. інж.

СТЕФАН ЧОРПІТА

ПОХОРОННІ ВІДПРАВИ відбулися 31-го жовтня, а Свята Літургія в церкві Царя Христа. Тлінні останки поховано на цвинтарі Святої Марії на Факс Чейсі.

ВІЧНА ЙОМУ ПАМ'ЯТЬ!

Опечаленій Дружині та родині пересилаємо щире співчуття та наші молитви.

Управа Відділу

Кураторія Мистецької Фундації ім. Артема Кирилюка

з жалем повідомляє, що дня 26-го жовтня 1990 року по тяжкій недузі помер на 61-му році життя

інженер

СТЕПАН ЧОРПІТА

скарбник кураторії, колекціонер і знавець українського мистецтва та діяльний член української громади

Дружині та Доні Покійного висловлюємо глибоке співчуття

Кураторія Фундації

Відбувся третій з'їзд карпатських українців

Торонто (РГ). — Тут у взірцевих приміщеннях Інституту Св. Володимира відбувся 19—21-го жовтня третій з'їзд карпатських українців. У цьому з'їзді взяли участь Світове Братство Карпатських Січовиків, яке очолює д-р Василь Вереш, Карпатський Дослідний Центр ім. Юліяна Ревая, головою якого є проф. д-р Михайло Пап, Карпатський Союз, представником якого на з'їзді був д-р Осип Данко й ініціятивна група „Комісія зв'язків й інформації", яку очолює проф. д-р Василь Маркусь.

На гарно прибраній сцені, на якій виднів золотими буквами напис „III з'їзд закарпатців", а під ним портрет президента Карпатської України о. д-ра Августина Волошина, по лівому боці портрета тризуб, а по правому герб Карпатської України.

Цей з'їзд був присвячений двом найвизначнішим діячам Срібної Землі нашого століття — о. д-рові Августинові Волошинові — президентові Карпатської України, якого за його віддану працю для свого народу називають своїм батьком, і проф. Августинові Штефанові — президентові Сойму Карпатської України.

У п'ятницю, 19-го жовтня, після реєстрації учасників з'їзду розпочато ділову працю. З'їзд відкрив д-р Василь Вереш і приступлено до вибору президії з'їзду в такому складі: Юрій Гвоздулич — голова, о. Юлій Ю. Кубіній, Марія Ігнатишин-Логуш, д-р Василь Вереш і д-р Осип Данко, члени.

Проф. Василь Маркусь доповнив запропоновану д-ром Верешом програму з'їзду, а відтак узгіднено вибір резолюційної комісії в такому складі: проф. д-р Василь Маркусь — голова, д-р Осип Данко — секретар, Марія Логуш, Олекса Глібович, Василь Попадюк і Юрій Шанта — члени.

В суботу, 20-го жовтня, о год. 9:30 рано, розпочато ділову сесію з'їзду. Отець Севастіян Саболь-Зореслав, ЧСВВ, капелян Карпатських Січовиків, провів молитву й приступлено до денного порядку. На прохання д-ра Вереша, його в президії заступила д-р Марія Балтирович.

На ранній сесії присутні заслухали доповіді: о. д-р С. Саболь прочитав доповідь про президента Карпатської України о. д-ра Августина Волошина, якого звали батьком Карпатської України, з яким довгі роки він співпрацював. Доповідач запізнав присутніх з пройденим життєвим шляхом Волошина і його велетенський вклад у збереження національної свідомости свого народу, розбудову українського шкільництва і його видавничо-наукову діяльність. Саболь уважає, що о. Волошин був генієм Карпатської України. НКВД замучило Волошина у московській тюрмі 11-го липня 1945 року.

Марія Логуш, колишня учениця проф. Августина Штефана в торговельній академії, запізнала з працею проф. Штефана на відтинку народного шкільництва Карпатської України і його вклад у політичне відродження Карпатської України, в уряді якого в 1939 році він був головою Сойму.

Д-р Осип Данко прочитав доповідь д-ра Вінкентія Шандора колишнього представника уряду Карпатської України „Дві світові війни та роля Закарпаття в соборній українській державі". Автор у своєму есеї звертає увагу на особливе положення Карпатської України, яке лежить у центрі Европи й є лучником України зі Заходом.

Отець Юлій Кубіній, який нещодавно відвідав Закарпаття, говорив про „Положення Української Католицької церкви на Закарпатті". Він розповів про свої спостереження з поїздки, а крім того зачитав ряд листів і статтей з преси про останні події на Закарпатті.

Проф. д-р Василь Маркусь, який двічі відвідав Карпатську Україну, у своєму есеї „Русинство — дійсність і фікція" говорив про шкідливу роботу деяких „особняків", які пропаґують т. зв. „русиньство", але тамошній народ добре знає чужих йому аґітаторів, бо в минулому такі там були. Бесідник підкреслив, що область Карпатської України є складовою частиною України й такою вона назавжди буде.

Учасники третього з'їзду карпатських українців.

Після спільного полуденку, який приготовила Євгенія Сидор і Марія Глібович, приступлено до дискусії над виголошеними доповідями. Отець Василь Бойсак — капелян Карпатських Січовиків, у своєму слові вніс доповнення до реферату о. Саболя. Будучи у травні 1945 року в Празі, він відвідав о. Волошина й просив його, щоб він виїжджав на Захід під опікою американського старшини. Президент Волошин не бажав виїжджати.

Галина Барац зі сльозами на очах говорила про тяжке життя на Карпатській Україні з приводу хемічного занечищення екології, яке прискорює смертність людей.

Присутній на з'їзді проф. Павло Кампов (вчитель математики), який уважає себе за „русина", заперечив те, що було поміщено на сторінках „Свободи", що, мовляв, він пропаґує „Русинську республіку". Він уважає, що між „нами не може бути принципових розбіжностей".

Несподівано на цю сесію загостив гість з України, депутат львівської обласної Ради Тарас Чорновіл (син Вячеслава). Він зложив усний привіт з'їздові й розповів про свої нещодавні відвідини Закарпаття. Присутні прийняли його рясними оплесками.

Д-р Данко, який нещодавно повернувся з поїздки в Карпатську Україну, говорив про архів у Празі, в якому є багато джерельного матеріялу, що відноситься до української історії. Він продовжував, що Ужгородський університет дав освіту людям, які нині є на високих постах у Львові й Києві. „Доля Закарпаття буде вирішуватися там", — заявив дискутант.

Д-р Василь Вереш, пам'ятаючи рядки з мадярської і чеської енциклопедій, в яких написано, що „на Подкарпатській Руси живе нарід, який кровно споріднений з українським народом".

Марія Логуш, говорячи про шкільні роки в Торговельній Академії, директором якої був проф. Штефан і яка була учасницею творення самостійности Карпатської України, заявила, що наш народ знає, чого він хоче. „Закарпаття буде навіки частиною України".

Свої зауваження висловлювали також Юрій Гвоздулич, д-р Василь Верига генеральний секретар СКВУ, який вітав з'їзд від СКВУ і його президента Юрія Шимка, Петро Фіцей і Микола Галай.

На бенкет з'їзду, який відбувся у простірній залі Інституту Св. Володимира, прийшло понад 150 осіб. Бенкет відкрив молитвою о. Саболь — капелян Карпатських Січовиків, а відтак вступне слово сказав д-р Василь Вереш, вітаючи учасників бенкету й друзів по зброї і дальший хід бенкету передав Олені Глібович.

Після вечері Олена Глібович представила осіб за почесним столом, за яким, крім організаторів з'їзду, був Йосип Тереля і проф. Павло Кампов. Відтак вона вітала представників місцевих українських організацій Торонто, які були учасниками бенкету.

З'їзд привітав Павло Дорожинський від Проводу ОУН, ІСНО, головою якого він є, і від президента Української Народної Республіки Миколи Плавюка, д-р Василь Верига вітав з'їзд від СКВУ і президента Юрія Шимка. Надійшла телеграма від Ужгородської міської Ради за підписом Лендавського. Письмові привіти прислали о. д-р Олександер Баран — президент УВАН Канади, Войновський — від Буковинського Куреня, ред. Михайло Бажанський, д-р Михайло Пап — від Т-ва університетських професорів, Бабиченко й інші.

У мистецькій частині учасники бенкету заслухали кілька карпатських пісень у виконанні „Тріо Веховинки" — Глібович, Яців і Саранчук.

Відтак проф. Маркусь згадав про свої враження з відвідин Карпатської України.

Спільною молитвою і відспіванням національного гимну закінчено Третій з'їзд закарпатців.

У неділю, 21-го жовтня, в Інституті св. Володимира відбулася дискусія над текстом резолюції, яку виготовила резолюційна комісія на чолі з проф. Маркусем. Ряд осіб виступали і висловлювали свої думки. Д-р Вереш вніс пропозицію, що тлінні останки президента Волошина були знайдені в Московській тюрмі й перенесені до Ужгороду й там похоронені. Заява Вереша ввійде до тексту резолюції з'їзду.

На пропозицію проф. Маркуся узгіднено, що незабаром мають зійтися в Ню Йорку чотири Карпатські організації, завданням яких буде випрацювати плян праці Координаційної ради. Скликанням має зайнятися д-р Вереш.

Спільною молитвою, яку провів о. д-р Бойсак, закінчено кінцеву сесію з'їзду Карпатських Українців у Торонто.

Учасники з'їзду взяли участь у великій Службі Божій у катедральній церкві св. Миколая, яку відправляли карпатські отці — Саболь, Кубіній в асисті отців Михайла Харини й Богдана Ладя.

Після Служби Божої отці відправили Панахиду за борців Карпатської України, які у боротьбі з мадярськими наїзниками у 1939 р. віддали своє молоде життя за волю рідної Батьківщини. Під час Панахиди співав хор під диреґентурою Василя Кардаша.

На особливу подяку заслуговує курінь Карпатських Січовиків м. Торонто за взірцеве влаштування з'їзду, а головно подружжя Теодор і Євгенія Сидори, Лариса Гвоздулич і Василь Тимко за їх труд і вклад праці у проведенні цього з'їзду.

ВСЯ ДИВІДЕНДА ДО ФОНДУ ВІДРОДЖЕННЯ УКРАЇНИ — УНС

В. Кубійович...

(Закінчення зі стор. 2)

І знову, треба сказати, що без послідовности, повної посвяти і прямо впертости Кубійовича 10 томів ЕУ-2 (4,240 сторінок) були б ніколи не появилися. Його співпрацівниками були секретар редакції від початку Софія Янів та заступник головного редактора перших двох томів проф. Микола Оглоблин-Глобенко (†1957) мовний редактор Іван Кошелівець, адміністратор і головний фінансовий організатор, без чиїх заходів Сарсель й Енциклопедія були би не втрималися, д-р Атанас Фіґоль, а далі члени редакційної колеґії (крім згаданих), які працювали в більшості поза Сарселем, Всеволод Голубничий (†1977), Аркадій Жуковський, Богдан Кравців (†1975), Василь Маркусь, Олександер Оглоблин, Наталія Полонська-Василенко († 1973), Матвій Стахів († 1978), Микола Чубатий († 1975), Юрій Шевельов та багато редакторів і співробітників окремих галузей.

Як бачимо із років смерти окремих членів редакційного комітету, в 1970 роках, В. Кубійович втратив ряд цінних найближчих співробітників, не говорячи вже про рядових авторів. Приходилося шукати за новими, а їх нелегко було приєднати, а також треба було інакше „латати діри".

Не зважаючи на труднощі, з 1970 років вже менше фінансових (в Канаді успішно діяла „Акція Сарсель" під проводом Євгена Бориса), вдалося Кубійовичеві майже закінчити ЕУ-2; два останні зошити десятого тому вийшли вже після його смерти.

Крім цього, здійснив він свій важливий плян — видати солідний українознавчий довідник англійською мовою. Це була усучаснена й поширена його „Ukraine: A Concise Encyclopedia" (1963, 1971), в двох томах, видана заходами Українського Народного Союзу (разом 2,660 сторінок). Ці два томи стали для чужинецького читача необхідним джерелом інформацій про всі аспекти сучасного і минулого України.

Аналогічно, як згадане видання поширювало українськомовну ЕУ-1, Кубійович шукав можливості видати скорочену, але й усучаснену та пристосовану до українського читача гаслову ЕУ-2. З цією метою укладено угоду з Канадським Інститутом Українських Студій в 1977 році про видання п'ятитомної англомовної ЕУ-2. Два томи цієї енциклопедії появилися в 1984 і 1987 рр. у видавництві Торонтонського університету під головною редакцією В. Кубійовича. Треба думати, що теперішній керуючий редактор АЕУ-2, Данило Струк подбає, що і в наступних трьох томах, котрі передбачено видати в 1992-93 роках, фіґуруватиме прізвище головного редактора В. Кубійовича, бо ним зредаґована ЕУ-2 є підставою цього англомовного видання.

Уже п'ять років український Сарсель діє без В. Кубійовича. Нова Управа НТШ

Св. п. д-р В. Кубійович

під керівництвом д-ра А. Жуковського продовжує українськомовну Енциклопедію Українознавства. Закінчивши 10-ий том (до кінця літери Я), редакція заходиться опрацювати 11-ий том додатків і поправок до попередніх томів. Таким чином обіцяний Кубійовичем українському громадянству твір буде повністю завершений.

Але осередок НТШ у Сарселі має пляни видати скорочений енциклопедичний Словник українознавства, що сподівано міг би бути перекладений і на французьку мову. В стані обговорення також друже поправлене й усучаснене видання „Енциклопедії Українознавства", що зокрема потрібне для України. Але чи будуть для цього люди і засоби? Слід ствердити, що з боку теперішнього керівництва НТШ в Европі, зокрема ж українського католицького екзарха Владики Михаїла Гринчишина існує позитивне наставлення та пороблено заходи про збереження Сарселю, як важливого українського наукового осередку в Західній Европі.

В Америці в 1988 році розпочато ще новий проєкт, духовним батьком якого був покійний В. Кубійович. Ще за життя він носився з думкою про потребу видання „Енциклопедії Діяспори" (ЕУ-Д). Але не довелося йому розробити концепцію та дати основи цій енциклопедії, потребу якої він ясно бачив. У приватних розмовах він ділився деякими своїми думками й суґестіями, НТШ в Америці під головуванням д-ра Я. Падоха та Фундація Приятелів Енциклопедії Українознавства (голова, мґр — Володимир Баранецький) визнали цей проєкт важливим і рішили спільно за це взятися, покликаючи головного редактора й асиґнуючи скромний бюджет для цього. Редакція працює уже третій рік у Чикаґо, заплянувавши шість реґіональних томів абеткової ЕУ-Д, праці над деякими з них досить заавансовані. Сучасна ситуація і перспективи на Україні доволі виразно актуалізують потребу такого енциклопедичного довідника про діяспору.

Коли ЕУ-Д появиться, то духове батьківство В. Кубійовича напевно буде позначено в цьому творі. Якщо св. п. проф. Кубійович був би дожив свого дев'ятидесятиріччя, то він не лише був би збагатив концепцію та методологію ЕУ-Д, але був би вніс і свої вимогливі стандарти щодо неї, за здійснення яких прийдеться змагатися наступникам.

Сонце...

(Закінчення зі стор. 2)

Отож зникають сумніви стосовно намірів українського народу: увесь він від Дону до Карпат став непокірним самостійником. Майже половина демонстрантів не розмовляє українською мовою, але всі вони йдуть під синьо-жовтими прапорами. І з якою гордістю несуть вони ці овіяні славою прапори нашої віри і надії!

Частую гостей херсонським кавуном і, між іншим, запитую:

— Чому ви такі жорстокі?

— Бог з тобою, діду! — обурюється Ліза, — звідки ти взяв, що ми жорстокі?

— Я кажу про ваше гасло: „Масол — на засол!" Ви що, солонину з нього збираєтеся виготовляти?

Дівчата регочуть, аж кавуновий сік на губах піниться.

— Ха-ха-ха! Яка солонина? По всій Україні засолюють огірки й помідори. Чому б Масолу не очолити цю справу. Він для неї цілком підходить.

Тепер моя черга сміятися.

— Слава Богу, відлягло від серця. А я вже запідозрив вас у канібалізмі. Отак сміючись та перекидаючись жартами виходимо на алею парку, серед якого ховаються корпуси Будинку творчости. Вони тільки називаються корпусами, а насправді це симпатичні котеджі на 5-8 кімнат-студій, у яких живуть і працюють літератори.

— Діду, — питає Ліза, — скажи: коли-небудь українські студенти здобували таку перемогу, як оце сьогодні?

— Люба дитино, українські студенти завжди виявляли стійкість і відвагу. Під Крутами...

— Знаю. Там їх було триста. Всі полягли в нерівному бою... І тепер, голодуючих було триста. Але вони перемогли. І тому житимуть.

А над Україною стільки сонця, як не було ніколи. Це справі щось надзвичайне: небо цього року таке ласкаве до українців, що навіть 239 не перешкодили зібрати казково багатий врожай. І не чути такої паніки, як у Москві: українці доволі спокійно завершують збирання картоплі й буряків. Іще раз народ видає аванс високим урядовцям: гаразд, ми зберемо, хоч ви геть чисто все у нас вигрібаєте. Але знайте: нашому терпінню надійшов кінець. Люди хочуть працювати не на когось невідомого, а на себе, на своїх дітей.

Ми ходимо по парку, який виріс уже після війни. Тут колись жили й працювали Максим Рильський, Олександр Довженко, Юрій Яновський, Остап Вишня. Здається, ми чуємо їхні кроки серед шурхоту золотого листя і чуємо їхні голоси:

— Слава Україні! Навіки слава!...

Тим часом над нашою землею панує таке любляче сонце, як добра українська мати. І в цьому я вбачаю щасливе знамення.

Київ, жовтень 1990.

Хочуть...

(Закінчення зі стор. 1)

порушувати міжнародні договори, які мають безпосереднє відношення до прав людини. На відтинку видання газет, наприклад, Комуністична партія фінансує свої видання, постачає відповідну кількість паперу для них, натомість інші некомуністичні газети трактуються як „ворожі" видання.

З інших інформацій стало відомо, що 7-го листопада в Москві відбудеться альтернативна демонстрація на Красній площі у якій візьмуть участь члени і прихильники принаймні 30-ти політичних партій. Згідно з опінією секретаря московського міського комітету КПСС Юрія Прокоф'єва, учасникам демонстрації дозволено перейти через Красну площу, вслід за колонами комуністів і їх прихильників.

Противники КПСС збираються відзначити 7-го листопада по своєму, як день в якому в 1917 році, почався ґеноцид проти тих народів, які сьогодні входять в склад СССР.

БЕЗ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ І КНИЖКИ — НЕ БУДЕ Й УКРАЇНСЬКОЇ ДИТИНИ!